

Obrtnija.

Obrtnijska razmišljanja.

I.

Ako premotimo popolnoma nepristransko splošni gospodarski položaj v naši državi, moramo z žalostjo priznati, da je postala Avstrija nekak otok. Povesod drugod vidimo čudoviti napredek, kakoršnega ne pozna zgodovina kupčije in obrtnije, silen razvoj močij in rastoče blagostanje, pri nas je pa zavlada uprav okupna stagnacija.

Z gotovih strani, ki vedno in namenoma o naših gospodarskih razmerah ugodno poročajo se premnogokrat čuje: glejte kurze na borzi, kurze industrijalnih papirjev, kakor da bi bil kurz delnic praške železarske družbe ali montanske družbe ali cena delnic ducljeovskega premogokopa simptomatične za položaj celokupne obrtnosti in zlasti za položaj industrije. To sklicevanje na kurze nekih industrijalnih papirjev v dokaz, da so razmere ugodne, je naravnost slepilo in zasluži vso obsodbo, zlasti ker se ž njim vara javno mnenje in otežkoči vsako resno zboljšanje sedanjih razmer.

Kurzi ne kažejo družega ničesar, kakor da se v Avstriji premogokopom in producentom surovega železa in raznih polfabrikatov dobro godi, da sladkorni baroni in petrolejski kavalirji v izobilju tiče, ne kaže pa prav nič, kako se godi preogromni večini vseh drugih industrijalnih vrst in najmanj kako se godi posameznim industrijalnim in obrtniškimi podjetjem, namreč tistim, ki niso delniška društva nego last zasebnikov.

Ravno tem, torej velikanski večini industrijalnih in sploh obrtnijskih existenc, pa se godi dandanes sila slabo. Od kod naj pa tudi pride impuls napredku? V državi sami je malo kapitala in še ta gineva, konsum je istotako majhen. Celo v ugodnih razmerah bi tak konsum zagotovil industrijalcem in obrtnikom le majhno rentabiliteto, tako da pač ne more zvesti domačega in inozemskega kapitala iz hranilnic, a dandanes celo o rentabiliteti ni več možno govoriti, ker so ravno razmere jako neugodne.

Obrtništvo duše pred vsem strašanski davki. Svoječasni finančni minister Steinbach je izjavil, da ga pri davčni reformi, katera je zdaj nekaj let v veljavi, samo za pravičnejšo razdelitev javnih bremen, nikakor pa ne za zvišanje teh bremen. A kaj se je izkazalo? Da finančni minister dr. Steinbach ni govoril resnice, da so se bremena vsled davne reforme prav občutno zvišala vsaj za produktivne sloje prebivalstva.

Obrtništvo strašno trpi vsled nečloveško visokih železničnih tarifov, kateri tarifi so mnogo krivi, da zadržajo konsum in dalje tudi vsled eksportnih tarifov, ki so brez vsacega sistema, da brez vsacega prevdarka določeni in katerih visokost ni v nobenem razmerju z

eksportnimi tarifi v tistih državah, katere delajo naši domači obrtnosti konkurenco.

Vrh tega so dosegla socialnopolitična bremena tako visokost, da jih ni več prenašati. Ničvredni sistem, na katerem slone zavarovalnice zoper nezgode, je povzročil pri teh zavarovalnicah velike deficite, vsled katerih so se tekom 14 let premije po štiri, pet in šestkrat zvišale in še danes ni upanja, da bi bilo temu zviševanju premij konec.

Vsemu temu pa se je letos še pridružilo uprav nezaslišano podraženje premoga, s katerim se je ljudstvo naravnost oropalo za mnogo milijonov, v industriji pa tudi v tistem krogu malo obrti, ki dela s premogom, pa je nastala prava katastrofa.

Kmetijstvo.

Vrtov ni.

Kdor iz drugih dežel ali pa tudi le iz drugih delov naše kranjske dežele na Dolenjsko pride ter kmetijske razmere na deželi dobro opazuje, kmalu zapazi, da nimajo dolenjska kmetijska gospodarstva skoraj nič kuhinjskih vrtov. Vrt imenuje se sicer pri marsikateri kmetiji kako zemljišče, toda to ni skoraj nikjer pravi kuhinjski vrt, ampak navadno imenuje se tako blizo stanovanja ležeč dober travnik, zasajen s sadnim drevjem. Mi bi imenovali tako zemljišče sadni vrt ali pa še najprimernejši sadovnjak.

To, da se po Dolenjskem pri kmetijskih gospodarstvih skoraj nič kuhinjskih vrtov ne nahaja, v katerih bi bilo kolikor toliko tudi cveticam odločenega prostora. To dela čuden utis na človeka, katero oko je na kuhinjske vrtove vajeno in to tudi na deželi pri najnavadnejših kmetijah. Pred vsem dela pomanjkanje kuhinjskih vrtov na človeka, kateri jim je na deželi vajen, ta utis, da so dotični kmetovalci, kateri jih nimajo, tako nekoliko še na nizki stopinji glede njih hrane, da namreč razun najnavadnejšega, na njivah pridelanega sočivja, torej krompirja, repe, zelja, fižola, boljšega ne poznajo in vsled tega tudi ne potrebujejo.

Pomanjkanje kuhinjskih vrtov, v katerih je pa tudi cveticam kolikor toliko prostora odločenega dela na vrtih vajenega človeka tudi ta utis, da niso dotični kmetje v obče toliko omikani, da bi zamogli lep kuhinjski vrt tudi s cveticami ozaljšani vrt sploh ceniti ali obrajtati.

Osobito velja ta izražena misel o ženstvu v brezvrtnih krajih. Drugod so ženske, navadne kmetijske ženske in posebno pa še dekleta ter mlade gospodinje na lep kuhinjski ali hišni vrt kar prav ponosne, v tem, ko kaj tacega na Dolenjskem ni, ker tamkaj tacih vrtov prav nič ni. Kako žalosten utis naredi na tujca pomanjkanje lepih ograjenih kuhinjskih vrtov posebno tam, kjer si zvedrila, kratkočasje ali pa celo zdravja iščejo, torej v letoviščih, zdraviščih, toplicah itd. to se z besedami ne